СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 83. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 9-го квітня 1940. No. 83. Jersey City, N. J., Tuesday, April 9, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

СОЦІЯЛІСТИЧНА КОНВЕНЦІЯ

ВАШИНГТОН. — Тут відбулась конвенція Соціялістичної Партії Америки, на якій знов назначено Нормана Томаса, чільного провідника американських соціялістів, президентським кандидатом з боку Сосіялістичної Партії в надходячих президентських виборах. Це вже четвертий раз Норман Томас кандидує на президента. Водночас конвенція приняла вцілості ізоляційне становище Америки супроти війни в Европі. Конвенція більшістю голосів заявилася за те, щоб Америка не продавала навіть зброї воюючим краям, бо це остаточно може її саму втягнути до війни.

ДЕМОКРАТИ ПРОТИ „НОВОГО РОЗДІЛУ".

НЮ ЙОРК. — На бенкеті, влаштованім у готелі Комодор заходами „Нешенел Демократик Клоб", серед інших бесідників виголосив промову ґенерал Гю Джансон. Він закликав демократів, щоб вони викинули з Вашингтону політику „нового розділу", бо та політика обдурила самих демократів більше, ніж когонебудь іншого. Вона обтяжила край на 20 біліонів долярів, казав він, а нічогісенько тим не розвязала. Коли Демократична Партія далі буде держатися цеї політики, то вона програє, казав він далі.

„ЛІҐА ПРАЦІ" ЗА ПРЕЗИДЕНТА.

НЮАРК. — На річнім зїзді „Лейборс Нонпартизен Лії" приявні висказалися за те, щоби президент Рузвелт знов кандидував і обіцяли його у виборах піддержати. Зробила це Ліґа наперекір проханню Джана Луїса, голови К.П.О., який закликав членів Ліґи, щоби покищо не висказувались, кого задумують піддержати, а своїм делеґатам, які братимуть участь у національній демократичній конвенції, лишити вільну руку.

ДАЕС ПОКЛИКАЄ БАГАТО СВІДКІВ.

ВАШИНГТОН. — Конгресмен Даес, голова комітету розслідів неамериканських активностей, вислав минулої суботи аж 90 „супіни" (судових завізвань) ріжним комуністичним і фашистівським лідерам; серед останніх головно провідникам Німецько-Американського Бунду. З того числа 50 завізвань дістали комуністи, а 40 фашисти.

Даес водночас заявив, що в той час, коли Анґлія арештує своїх комуністів, а Франція навіть засуджує їх на смерть, Америка повинна бодай знати, скільки їх є в Америці та хто вони такі. Супроти того Даес старатиметься в конґресі добитися закону, на основі якого можна булоб дістати список членства всіх американських комуністів та інших орґанізацій, що займаються неамериканською активністю.

ЗА НОВІ ГРОШІ ДЛЯ „ДОБЛЮ ПІ ЕЙ".

ВАШИНГТОН. — У політичних колах є таке переконання, що таки в найближчих днях президент зробить формальний зазив до конґресу, щоб той ухвалив нові гроші на роботу „Доблю Пі Ей", щоб можна було в наступнім фіскальнім році затруднювати те число робітників, які є тепер.

ПЕРЕБИРАЮТЬ ПІДЗЕМНІ ЗАЛІЗНИЦІ.

НЮ ЙОРК. — Міський заряд Ню Йорку перебирає 1. червня ц. р. під свій заряд підземну залізницю, звану коротко „Бі Ем Ті". А впродовж червня перебере також під свій заряд другу головну сітку: „Ай Ар Ті". В той спосіб місто візьме під свій заряд усі комунікаційні сітки „більшого Ню Йорку".

ХОЧУТЬ ВЕРТАТИСЬ ДО А. Ф. П.

НЮ ЙОРК. — Велика юнія жіночих кравецьких робітників, що має 35,000 членів, на передодні своєї річної конвенції застановляється над тим, щоб вернутись назад до Американської Федерації Праці. Та юнія була відкололася від А. Ф. П. і пристала до Конґресу Промислової Орґанізації. Тепер є настрій за поворотї, і кажуть, що до повороту дійсно дійде.

МЕКСИКО ПРОТИ АРБІТРАЖУ.

МЕКСИКО СИТІ. — Заява секретаря Кордела Гола, що тепер Америка готова взятись за посередництво, щоб полагодити конфіскату американських копалень нафти в Мексику, викликала схвилювання не лише серед урядових кол, але також серед загального населення. Загальний настрій такий, що мексиканці не хочуть віддавати тих копалень американцям, а також не хочуть, чи не можуть, заплатити за них повну ціну. А заява Гола означає саме, що тепер мексиканці матимуть до діла не з приватними власниками, тільки з американським урядом.

НАЦІСТИЧНА ПРОПАҐАНДА НА КУБІ.

ГАВАНА (Куба). — Націстичні кола повели на Кубі широку агітацію за те, щоб у прихильнім світлі представити ту справу, за яку бються німці, а щоб знеславити цілі аліянтів. Водночас ведеться пропаґанда проти впливів Америки на Кубі і в Полудневій Америці.

„ДЕНЬ АРМІЇ"

ВАШИНГТОН. — Шестого квітня ц. р. по цілій Америці відбувались військові паради, які мали за ціль звернути увагу суспільности на вагу оборонних сил краю, а також показати їй, що та оборона варт. Того дня 23 роки тому Америка виповіла війну центральним державам. Опісля президент Рузвелт окликав цей день сталим „днем американської армії". Паради виказали, що якістево Америка має дуже добрі частини. Знавці додають, що скількістево американська армія ще дуже мала.

„СЛІПЕ ОСІДАННЯ" ЛІТАКІВ

ЛЕНҐЛІ ФІЛД (Вірджінія). — Військові кола випробовували новий механізм, проти помочи якого можна буде летунам осідати серед ночи і цілковитої темноти на землю. Саме тепер випробувано перший раз такий осід з великим військовим бомбовиком. Всі світла на летунськім майдані, а також у літаку, були погашені, проте літак, слідкуючи пильно за апаратом, осів удало на землю.

СМЕРТЬ У ПОЖАРІ

Френк Келеґен, 32-літній робітник, і його 2-літня дочка Марґарета померли в шпиталі на Коні Айленді, коло Ню Йорку, з попечень, які вони дістали підчас пожару дому. Друга дитина Келеґена, 4-літній син Фрнек, згорів у колисці. Жінка Келеґена на своє щастя не була підчас пожару вдома.

Келеґен кинув дитину з вікна горіючого дому одній жінці, що стояла на вулиці, й жінка щасливо дитину в руки піймала, але дитина була вже так попечена, що лікарі не вспіли врятувати її життя.

БАНДИТ ПІЙМАНИЙ У МІШОК

До одної кафетерії в Лос Анджелесі, в Каліфорнії, прийшов грабіжник. Вдаючи, що він має в кишені револьвер, він казав віддати всі гроші. Дівчина при касі послухала й віддала йому 18 долярів, але зараз таки трутила його штовханцем і заставила його впасти на плечі. Він упав у мішок на ресторанне білля, що його підставив послугач ресторану. Обоє скоро закрили мішок і завязали. Потім покликали поліцію. Арештований признався до грабіжу другого ступня й дістав пять літ вязниці зо звільненням під умовою доброї поведінки.

ВЕРНУЛАСЯ ДО ДИТЯЧОГО РОЗУМУ

Одна 25-літня жінка задержала оноді цілий вуличний рух у Даласі, в стейті Тексас, коли вдерлася на верх „трока" й стала на ньому роздягатися до нага, викрикуючи: „Я хочу лишитися голою ціле своє життя". Поліція стала їй не давати це робити й вона почала бійку з поліцаями. Її відставлено до поліційного шпиталю й віддано розглядові лікаря, котрий ствердив, що вона пяна й божевільна.

ЗМІНЯЮТЬ ПОЛЬСЬКІ НАЗВИ.

ПАРИЖ. — Польський уряд подає, що німецька влада на польських землях ґерманізує все польське життя. Каже, що зникають назви польських міст. І так, наприклад, місто Ланьцут називається тепер Ляндісгут, Риманів — Реймансгоф, Ряшів — Райхсгоф.

ЗНОВУ ЖІНКА ВІДЗНАЧУЄТЬСЯ В ЛЕТНИЦТВІ

Джекелін Кокрейн перелетіла від гори Вилсона до пустині Нового Мексика й назад, відбуваючи цю дорогу з пересічною скорістю 331 милю на годину. Вона здобула цим осяг для лету на віддаль 2,000 кільометрів. Дотеперішній осяг для такого лету був 311 миль на годину.

КУПУЮТЬ АМЕРИКАНСЬКІ КОНІ НА ВІЙНУ

Від фармерів у Савт Дакоті що годують коней, купують тепер французи й анґлійці сідлові коні на війну. Купують навіть старі коні, котрих давніше вбивали на годівлю лисів. Платять за коня коло 10 долярів більше, ніж звичайно досі платилося.

Покупці французької й анґлійської армії кажуть, що американські степові коні мають велику видержливість для воєнної служби.

КАРА ЗА НАПАД НА КОНДУКТОРА ТРАМВАЮ

Мирон Нападій і Андрій Босак признаємся, що хотіли оґрабити трамвaевого кондуктора, Джорджа Крукшенка, 2 березня і постріляли його на розі вулиць Мекфилипс і Селкірк у Вінніпеґу. Поліційний суддя Ґреґем засудив за це 19 березня Нападія на пять літ, а Босака на три роки.

Нападій має 20 літ, Босак 19, Крукшенк має 52 роки.

Нападій мав уже поліційний рекорд і в додатку суддя був поінформований, що це він стрілив до Крукшенка.

ПОМЕР ВІД ОГНЮ

У місті Меловни, Ню Йорк, займився дім Гарольда Оніла, визначного політика Републиканської Партії в тій околиці. Оніл занявся живо ратуванням дому, а коли це показалося неможливим, ратуванням хатньої обстанови, Цим так нарушив своє серце, що упав від удару серця й помер на місці.

ДАДУТЬ МІЛІОН І ПІВТОРИ ТИСЯЧІ ДОЛЯРІВ НА РОЗБИТТЯ АТОМУ

Ракефелерівська Фундація дала Каліфорнійському університетові $1,001,500 на збудування „циклотрону" для розбивання атомів.

(Атом називається в науці найменша частинка матерії).

РОЗДІЛ ТАЛАНТУ МІЖ ДІТЕЙ

Д-р Найтен В. Шок, асистент професора фізіольоґії при Каліфорнійськім університеті, подає, на основі довгих розслідів, що перша дитина родичів має найбільше таланту.

Він признає теж, що місяць народження має певний вплив на розвій таланту дитини.

ПОНАД ПІВ МІЛІОНА ПЕНСІОНЕРОК

Число старих жінок, що є на пенсії в Анґлії, подвоїться 1 липня і разом буде їх 600 тисяч. А подвоїться число жінок-пенсіонерок тому, що знижено вік, в якому жінка може впімнутися старечої пенсії, з 56 на 60 літ.

РУЗВЕЛТОВА СЕРЕД ДІТЕЙ.
Жінка президента Злучених Держав зявилася серед дітей мандрівних робітників у Визалії, Каліфорнія, щоби простудіювати питання мандрівного робітництва. Вона говорила з газетярами про відому повість „Ґрейпс оф Рет".

УКРАЇНА В „НІМЕЦЬКІМ ПЕРЕМОЖНІМ ПОХОДІ"

ЛОНДОН. — Британійський уряд подав до загального відома німецьку мапу, на якій визначені пляни німецьких імперіялістичних побажань. Ту мапу знайшли в Празі підчас ревізії бюра націстичного провідника Конрада Генляйна. Її забрала чехословацька поліція в 1938 р., в часі, коли німецько-чеське напруження доходило до верешка. На мапі зачеркнені пляни підбиття Европи Німеччиною. Таке „підбиття" мало наступити впродовж 10 років, себто скінчитися з 1948 роком. Україна мала підпасти під німецьку владу в 1941 році, а в 1948 р. Німеччина малаб забрати Велику Британію, скандинавські держави і Портуґалію. Ось ту ніби німецьку мапу тепер порозвішують по всіх видних місцях і по всіх бюрах, щоби переконати населення про те, що сталосяб з Европою, а зокрема з Анґлією, колиб Німеччина перемогла.

ГІТЛЕРІВСЬКА ПОЛЬЩА.

ВАТИКАН МІСТО. — Офіційний ватиканський часопис „Осерваторе Романо" подає те, що Гітлер передав американському підсекретареві стейту, Велесові, в справі відбудови Польщі. Отже Гітлер пропонував польську державу з Варшавою як столицею, яка малаб коло 10 міліонів людности. Та держава мала би пристань Ґдиню і деякі права в данціґській пристані.

НУЖДА В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ.

КОПЕНГАҐЕН. — У данськім часописі „Афтонблядет" є опис відносин на західньо-українських землях, що були давніше під Польщею. Кажеться, що большевицький терор зростає з кожним днем. Найгірше терпить інтеліґенція, а потім міщанство. Зпочатку не роблено великого натиску на селянство, а тепер грабіжі й селян. Часті реквізиції довели село до того, що там уже тепер голод. За ніяку ціну не можна вже дістати чобіт чи шкіри на чоботи. Вивезли в глиб Советів матерії. Нема ніде товщів. Зате тюрми переповнені вязнями. Встановляється щораз нові концентраційні табори. Масові розстріли є буденним явищем. Таке розповідають утікачі.

ТОТАЛЬНА БЛЬОКАДА.

ЛОНДОН. — Анґлія таки далі стоїть при своїй найбільшій воєнній зброї: економічній бльокаді. Вірить, що вона буде рішальним чинником і в теперішній війні з Німеччиною. Тому закуповує в невтральних державах усі можливі запаси сирівців для аліянтів, щоб тільки вони не дісталися в руки Німеччини. А далі затісняє бльокаду на Атлянтику, а навіть на Спокійнім океані, щоб і там унеможливити транспорти сирівців до Владивостока, себто для Советів, а через них Німеччині. Далі обложено мінами беріг Норвеґії, щоб унеможливити німцям перевіз залізної руде зо Швеції.

РІШАЛЬНИЙ ВОЄННИЙ МОМЕНТ.

БЕРЛІН. — Те, що тепер наступить, буде рішальне в цілій війні аліянтів з Німеччиною. Таке заявив Гітлер.

ІНСТИТУТ, ДЕ ЗАХОВАНІ И УКРАЇНСЬКІ ТАЙНИ.

МОСКВА. — „Правда" подає, що московські, київські й міські учені заняті тепер у Львові в Інституті Осолінських, у якому зберігувано від 1818 р. дуже цінні матеріяли, що відносяться до історії Польщі, а також до історії сходу Европи. Є там теж і дуже багато культурних памяток. Багато з того матеріялу не використано, бо кураторія не давала дозволу на друк. Між іншими є там багато матеріялів, тісно звязаних з українською історією, особливо з тою частиною, що обіймає польсько-українську боротьбу.

В ПОЛЬЩІ — НАЙГІРШЕ.

ПАРИЖ. — Ніде в світі, навіть у Китаю, не є тепер так зле, як на польських землях, що є під німецькою окупацією. Так пише А. Моврер, паризький кореспондент часопису „Шікаґо Дейлі Нюз".

СОВЄТИ БЕРУТЬСЯ ЗА НОВУ ШТУКУ.

МОСКВА. — Сільське господарство в Советах не дописує. Це уряд визнає і пробує ратувати себе тим, що буде стягати податки з землі не на підставі того що засію, як було досі, а на підставі певної норми, приписаної на основі скількости землі, яка віддана під управу. Давніше, як виходить з советських газет, селяни управляли тільки те, що було конечно потрібне, а тепер можливо заохотиться їх взятися ревніше за господарку й управу більших просторів землі.

ЖИДИ ПРИ ПОЛЬЩІ.

ПАРИЖ. — Д-р Шварцбард, що є представником жидів у новім польськім уряді, заявив в імені жидівства, що жиди, за малими винятками, є за відбудову демократичної Польщі й доложать по цілому світі усіх сил, щоб така Польща повстала, в надії, що жиди матимуть у ній повні права.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

А ЯК БУДЕ У БУДУЧЧИНІ?

„Український обрахунок" — це, за словами згаданого у попередньому числі американсько-польського журналіста, А. Л. Вальда, ті криваві події, яких він був свідком у Луцьку, де то розправлялось українське населення з польською поліцією, чи з польськими „обивателями", коли падала Польща у вересні минулого року. Кореспондентові тяжко зрозуміти, як міг „русін" вбивати поляка, і навпаки, коли вони обидва були „обивателями" одної Польщі! Він вказує українцям, що вони на тому нічого не зискали, що повстала „вільна Західня Україна", бо вона не є вільною, а тільки попала в московсько-большевицьку неволю. Він теж відчуває, що як у минувшині, так і тепер добивано Польщу ще й українськими руками з пімсти, з ненависти до польської влади.

Не місце розводитись тут широко на тому, чому так сталось, якщо так було, як описано. Але фактом, є, що як у минувшині так і тепер, як тільки трапилась нагода визволитися зпід Польщі, українські маси намагались усіми засобами вийти з польського ярма. Фактом є, що український жовнір у польській армії не хотів за Польщу боротись, її обороняти і за неї гинути. Фактом є, що „почціви людек руські", що ніби люблять Польщу і вірно їй служить — це видумка вшехполяків. Це баламучення польської, а навіть світової опінії на те, щоб тим доказати, що українські маси цілком не думають про якусь незалежну Україну, про якесь відірвання від Польщі, та що українська державницька пропаґанда, це тільки фантазія кількох українських інтеліґентів, або робота — німецьких агентів. А правдою є, що останні 20 років польського нового панування на українських землях не тільки що не зменшили бажання українських мас визволитися зпід Польщі, але довели той нарід до такого розпучливого положення, що він волів уже не знати яку зміну, щоб тільки не бути довше під польським пануванням. А там у Луцьку, де саме був згаданий американсько-польський журналіст, мав український нарід іще окремі причини ненавидіти польську поліцію і польську владу, бо до Волині були приміновані ще окремі дикі розпорядки, включно до нищення, грабування і палення українських православних церков. Кожний нарід, що виставлений на подібні переслідування, реагує однаково, коли може скинути ярмо. Таке було з українцями. Тому, маючи на увазі трагедію польсько-українських історичних відносин і той „дух Хмельницького", який є для українців духом волі, духом віри в те, що прийде час остаточної перемоги, заставляє нас завжди повторювати одно й те саме: Буде гайдамаччина, буде знову кривава розправа між українцями і поляками, і буде так довго, поки вони себе не розмежують і не скажуть собі: то ваше, а то наше; на тій землі поляки становлять більшість і тут вони мають бути господарями, а там українці є в більшості, тому там має бути українська влада й українська незалежна держава. Щоб так сталося, повинні такі поляки, як п. Вальдо, такі речі розуміти, як американці й демократи, і в тому напрямі працювати, щоб не було місця для ніякої „гайдамаччини", а тільки для вільної України і вільної Польщі.

ВІЙНА І НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ В СССР

До ріжних суперечностей, яких тепер повно в міжнародньому житті Европи, належить у першу чергу те, що західні великодержави хочуть перемогти Німеччину, уникаючи небезпеки розбити СССР на його складові національні частини, та що хочуть відбудувати передвоєнний версайський стан Европи, якого основами були Чехословаччина і Польща, що спиралися на сході на СССР. Тимчасом головною, коли не виключною, зброєю союзних держав у боротьбі проти Німеччини є бльокада, що робиться дуже проблематичною, поки Німеччина має через СССР получення з переважною частиною Евразії.

Дотеперішній небувалий досі в історії перебіг сучасної европейської війни можна зясувати намаганням Лондону і Парижу знайти засоби зробити бльокаду Німеччини чинною, не руйнуючи СССР. Одним з цих засобів має очевидно бути й зосередження французько-британських сил у Сирії, що само по собі ще рішення провадити війну проти Московщини не означує, тим більше, що до цього треба булоб ще й опонукати Туреччину, можливо обіцяною віддати їй Азербайджан. Зрештою, припускати можність перемогти загрозою з далекої відносно Сирії страх московського уряду перед дуже близькою Німеччиною булоб дуже наївно. Отже союзні держави стоять властиво й далі перед дилемою: поширити війну на СССР, чи заключити компромісовий мир.

Перед цею дилемою вони не стоялиб і ніякого вагання не малиб, колиб розуміли належно безнадійний внутрішній стан совєтської вязниці народів та цілковиту марність усіх намагань зробити з Московщини сторожа переможеної Німеччини, віддаючи для цього під московську владу чужі нації СССР. А дотеперішні московські поразки свідчать, навіть незалежно від остаточного результату московського нападу на Фінляндію, не лише про сучасну зброїну неміч Московщини, а й про те, що СССР упродовж цілого свого дотеперішнього двацятилітнього існування ніколи не був і не може бути поважним мілітарним чинником в Европі. Основами відносного московського значіння в Европі були постійні суперечки між великодержавами, „невтральне" становище „великої соціялістичної держави", поширюваний нею „комуністичний рух" в Европі й Азії і нарешті старанно підтримувана московським урядом наскрізь хибна уява про силу червоної армії. Суперечки між великодержавами дійшли справді до їх льогічного кінця, війни, але лишиться невтральним московському урядові не пощастилось; фінляндські поразки розвіяли байки про московську зброїну силу, а „комуністичному рухові" завдав „союз" Москви з Берлином убивчий удар.

Лишається довести, що все це є наскрізь льогічним наслідком міжнаціональних відносин в межах СССР. Напад на Польщу пояснював московський уряд змаганням „визволити споріднених українців та білорусів з кайданів панської Польщі"; прилучення їх земель до дотичних совєтських республік було таким чином „остаточним розвязанням" українського та білоруського питання в межах СССР. Московські здобутки в зовсім не спорідненних балтійських державах належали до тоїж самої програми „збирання російських земель" у найширшім розумінні цього слова. До тоїж самої програми належить і „визволення" Фінляндії, що мало властиво закінчити його.

Намагання Московщини скріпити своє панування над підбитими раніш націями новими територіяльними здобутками порушило самі основи московського панування над поневоленими націями, втягнувши московський уряд в небезпечні фінляндські авантюри. Національне питання, винесене московською експансією поза межі СССР, повернено розвитком міжнародніх подій назад до його меж. Справа поневолених націй СССР є менш ніж колись внутрішньою совєтською справою, більш ніж колись світовою міжнародньою справою.

Зясувати й довести це є більш ніж колись пільним завданням українців на міжнародньому терені. Але те, що маємо довести іншим, мусить бути ясним передусім для нас самих. Отже маємо звернути найпильнішу увагу на те, що робиться в межах СССР в сфері відносин між Московщиною та поневоленими нею націями. Мусимо передусім усунути рештки так старанно поширюваного московською пропаґандою погляду, ніби СССР творить якусь суспільно-політичну цілість, **мусимо розвіяти остаточно легенду про „совєтський народ"**, який дехто ще ототожнює з „російським", себто московським народом. Маємо довести, що **московський нарід є лише панівною меншиною** як під національним так і під суспільно-політичним оглядом, отже як з погляду „російського" так і з погляду „совєтського народу". Можемо довести це, користаючись навіть самою совєтською статистикою, що походить справді почасті з 1926 р.

На 147 міліонів, беручи кругло за переписом населення з 17. XII 1926 р., було москвинів у межах Рос. Фед. ССР. 74 міліони, числячи разом з Казахською і Кірґізькою республікою, які тоді ще належали до складу цієї „федеративної" республіки; до того приходять приблизно 4 міліони московських меншин в Україні, Білорусі та інших союзних республиках, отже разом приблизно 78 міліонів супроти 69 міліонів чужих націй. Коли за 12 років, що минули між першим та останнім переписом з 17. I 1939, чисельне відношення між москвинами й іншими націями не змінилося поважно, то з 170 міліонів сучасного населення мало би припадати на москвинів приблизно 90, а на інші нації 80 міліонів. Національного розподілу совєтського населення на основі останнього перепису ще не подано. Але прилучення східних частин колишньої Польщі до СССР, з ніби 13 міліонами населення, між якими москвинів взагалі не було, збільшує загальне число чужонаціонального населення СССР до 93 міліонів. Що „помилки" совєтської статистики були не на користь чужонаціонального населення, зрозуміло само собою. Але не можна поминути байдуже також того, що 6—7 міліонів козаків не зачислюють себе, принаймні з погляду територіяльно-політичного, до московської нації, і мають безумовно на це не менше право як бельгійці, які хочуть лишатися поза межами Франції, чи швайцарські німці, які ніколи не були в межах якоїсь німецької держави.

Не підлягає сумнівові, що москвини замкнули в межах РФССР всі менші народи і ті уламки більших націй, як, наприклад, українців та білорусів, які вони сподіваються засимілювати в першу чергу. Тим більше значіння має факт існування „незалежних" союзних республик, що містять у своїх межах і поважні московські меншини і мають таким чином змогу евентуальної майбутньої виміни населення. Чисельність і зріст населення представляються в наступний спосіб:

Союзні республики	Число населення 17. XII 1926 р.	Число населення 17. I 1939 р.	У % до 1926 р.
РСФСР	93,457,996	109,278,614	116.9
УССР	29,042,934	30,960,221	106.6
БССР	4,983,240	5,567,976	111.7
Азербейджан	2,313,744	3,209,727	138.7
Грузія	2,677,238	3,542,289	132.3
Вірменія	887,290	1,281,599	145.4
Туркменія	998,154	1,253,985	125.6
Узбекістан	4,565,432	6,282,446	137.6
Таджікістан	1,032,216	1,485,091	143.9
Казахстан	6,073,979	6,145,937	101.2
Кіргізія	1,001,697	1,188,714	145.7
СССР	147,027,915	170,467,186	115.9

Докладнішу аналізу цих чисел треба, розуміється, полишити до того часу, коли буде дано до відома національний склад наслесення кожної республики. Дуже нерівномірний зріст населення поодиноких республик вказує в усякім разі на те, що він лише в деякій мірі є природній. В тих же республиках, де він перевищує двічі, чи майже тричі, пересічний зріст населення цілого СССР, спричинила його очевидно головно і то переважно московська імміґрація. В Казахстані напівмандрівне населення, яке існувало майже виключно з хову худоби, винищила очевидно колективізація цілу надвишку населення, яка мала би бути по 12 роках. Майже стільки жахливі результати мали голод, національні переслідування та примусові переселення на Сибір з України. Ці останні, заповнювали в значній мірі і ті втрати московського населення РСФСР, які спричинював наплив москвинів до південних чужонаціональних республик.

Які причини викликали ріжний зріст населення по ріжних союзних республиках, а в деяких майже спинили його, можна булоб сказати лише на основі докладної аналізи національного, а зокрема господарського і суспільно-політичного життя кожної з них, чого розміри статті не дозволяють. Але й на основі повище зазначених цифр можна ствердити, що московський уряд пересував міліони населення відповідно до плянів московського імперіялізму, не лише не дбаючи ані трохи про межі поодиноких республик, а й шкодячи свідомо їх населенню.

Сучасні відносини поміж Московщиною та поневоленими націями виключають таким чином кожну можливість якогось порозуміння чи співпраці між ними. Це мусять зрозуміти й памятати як ті держави, що війну провадять, так і ті, що в ній участи не беруть і намагаються привернути мир в Европі. Числити на одноцільність СССР в справі миру чи дальшого продовження війни, значить будувати на піску. Боротьба Московщини проти поневолених націй забирає всі її сили і нищить усі матеріяльні засоби СССР; як мало і тих і других лишається для якоїсь поважнішої акції поза межами держави, довели найкраще московські поразки у Фінляндії. Але і в часі „миру" вискує московський імперіялізм ціле, а передусім чужонаціональне населення, в такій мірі, що для зовнішнього торгу не лишається майже нічого.

Війна, якої московському урядові не пощастило оминути, поставила знов національне питання в СССР на порядок денний. Поневолені нації не жадають ані трохи, щоб їх хтось „визволяв", але вони виступають рішучо проти кожного зовнішнього підтримання московського уряду. І кожна з держав повинна памятати, що становище поневолених націй до неї буде залежати від становища цієї держави до московського уряду, не лише тепер упродовж війни, а й тоді, коли поневолені нації зробляться самостійними державами.

К. Волинський.

ВЕЛИКИЙ ГЕТЬМАН

Історичний роман. Написав Федір Дудко. Літературна бібліотека „Української культури" ч. 1. Видавництво „Українська культура". Львів. Ілюстрації М. Бутовича. З друкарні Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові. Книжка великої 8-ки, стор 239. Це перший том повісти, що має назву „Між Сцилею й Харибдою".

ЗМІСТ: **Серед пенатів** (має 13 розділів), **На гетьманському бенкеті** (8 розділів), **Дядько й небож** (5 розділів), **Орел не ловить мух** (17 розділів), В тексті 6 малюнків на цілу сторінку. На задній обгортці читаємо отсі слова: „На вивченні подій минулого сталимо свої характери й куємо шляхи до кращого майбутнього. **Ювилейне видання.** У память 250-ліття (1687—1937) обрання на гетьманство нашого найбільшого державника, Його Милости **гетьмана Івана Мазепи.** Хай ця ювилейна книжка дійде до рук кожного українця!"

Книжка написана з великим розмахом. У ній багато ріжних історичних документів і описів ріжних подій на гетьманському дворі. Добре змальований характер Мазепи і його тонка політика.

Ціна $1.75.

Замовляйте в „Свободі":

"SVOBODA"
P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(17)

В хлопячій кімнаті настелили кожухів і поклали Михайлика, щоб й далі не приходив до себе. Ахмет і Маряна залишились при хорому, пан Станислав з Мартином вернулись до світлиці.

— Переглянули шкоду? — запитав пан Станислав ділово.

— Згрубша.

— Обловилися?

— Нема сотникового араба Сірка, ні одного вола, ні одного коня, забрали кароцу, повервили снопи, порозсипали зерно ну й, як бачите, вичистили світлицю.

— В сотниковій кімнаті не були?

— Не були. Замки непорушені.

— Ціле щастя.

— Не покалічили нікого?

— Жіночу челядь потурбували й побили. Більшого каліцтва не вчинили. Якби тане рушили були Михайлика...

— А та якась Оксана знайшлася?

— Ні, нема її. Може де заховалася й сидить у бурянах. А може й справді ухопили. На вдивовижу гарну дівчина, то могли полакомитися.

— Це ще побачимо, а що з козаками? Не всіж поїхали з паном сотником.

— Козаки? — тут пан Мартин махнув безсило рукою, наче йому прикро було й згадувати про це. Та ніби в відповідь на запит полковника в ту саму мить вїхала в браму козацька кавалькада. Марко попереду всіх.

— А от вам і козаки! — крикнув пан Мартин і вибіг на рундук. Пан Станислав надягнув контуш і вийшов за ним.

Марко спинив кавалькаду посередині подвіря, зіскочив з коня й, поправивши на собі розхристаний одяг, підійшов до рундука.

— Здоров був, Марку! — привитав його пан Мартин, ніби вже зовсім опанований.

— Доброго здоровля вашій милості й вам, пане полковнику, добродію! — привитався в свою чергу Марко.

— Щож, вирручили пана гетьманича? — запитав Мартин.

— Якого гетьманича? — вмішався Кричевський.

— Його милість, коронного хорунжого — відповів Мартин.

Пан Станислав знизив плечима, але ждав, що скаже Марко.

— Нікого було й виручати — почав Марко. — Обїхали степ довкола, до білого рана вганяли, коні до піни поморили. Ні пана гетьманича, ні духу з напасників не занюхали.

— А пахолок пана Чаплинського?

— Доїхав з нами до Вовчої балки, а там, уже поминай як звали. Мов під землю провалився. Фортель, ваша милість.

— Підвів нас пан староста, ніби щойно догадавшися, сказав Мартин.

— Ось воно як! — вдарив себе по коліні пан Станислав. — Ну й вигадливий пан Чаплинський!

— На старого дурня попав, пане полковнику. Хлопців у степ вивабив, щоби не перешкодили, а тут уже господарив, як у себе дома. Ех! Коби хоч Михайлик вилизався, а то хіба руки на себе накладай...

Тимчасом з пекарні висипалися дівчата. Обскочили козаків і, притримуючи коні за поводи, навиперебій цокотіли їм про все, що трапилося цієї ночи на хуторі. Хто дивом дивувався, а хто вихопивши шаблю з піхви, погрожував у бік Чигирина.

Марко перепросив і побіг до козаків. Тут і його обступили дівчата. За хвилину знав уже про все, що сотниченка прибито до безпамяти, що світлицю обдерто, що коні й воли забрано, що хліб понівечено, що пропав сотників Сірко, що нема десь Оксани...

Почувши про Оксану, Марко спалахнув.

— Невже, вхопили дівчину?

— Може й де заховалася, та коли жива й здорова, то вже булаб вилізла. Напевне вхопили.

Марко вдарився по полах.

— Та хіба в погоню за ними, чи що?

— В погоню? Вони вже давно в Чигирині.

— Ради Бога, допоможіть, хлопці! — крикнув Марко, сам не знаючи, чим і як вони мають помагати.

— Та ми Чигирина не перевернемо!

— Не можнаж допустити, щоби собачі сини дівчину знівечили.

— Оксана не з тих! Пазурами, зубами відбориться.

— Хлоці! Браття! Поможіть — малощо не рвав чуба Марко.

Між козаками зявився Ахмет.

— Що з сотниченком? — закричали в один голос дівчата.

— Зле — відповів Ахмет.

Марко кинувся до Ахмета.

— Ахметику, приятелю! Оксана пропала, попроси пана Мартина, хай прикаже виручати!

— Пропала Оксана? — здивувався Ахмет і хвилинку задумався.

— Пропала, мабуть ухопили бузувіри!

— Нема чого турбувати пана Мартина! — сказав по хвилині Ахмет. — В білий день сили мало. Давай, поїдемо у двох виручати!

— Братіку мій! — хотів обняти Ахмета Марко.

— Я поскочу до Михайлика, а ти дай лад хлопцям, візьми одного й виведи коні на загумення. Коли ваш Бог не зглянеться, то Аллах нам допоможе!

IV.

Гучно й бучно було в головному шинку на чигиринському базарі, що в торговий день перемінювався в справжній соймик довколичної шляхти і реєстрового старшинства. Шляхта порозвалювалася на дубових лавах, порозпиралася на залитих вином столах, а реєстровики поставали по кутах, або ніяково похожали по шинку, зтиха побренькуючи шаблями. Ніби за панібрат зо шляхтою, а не шляхта, ніби набундючені, а поправді то тільки поглядають на боки, щоб хтось підпивши не випросив з шинку.

Та сьогодні було шляхті не до реєстрових. Бо хоч далеко ще було до полудня, а в шинку було повно й гуло мов в улию. Хто живий, пхався сюди, щоб довідатися про нову штуку, що її цієї ночі втяв Чаплинський у Суботові. Реєстровики тільки наслухували, не вмішувалися до балачок; зате вже шляхта, вхопившися за новинку, розбирала її за пунктами, насолоджуючись фортелем пана підстарости.

— То кажете, вашмость, що шаблі не виймаючи, обчистив хутір до нитки?

— До ниточки!

— А деж були семени?

— В хуторі, як і годиться на безлюдді. Та нащо Господь дав шляхтичеві розум?

— Справді-...

— На те, щоб хама розуму навчити.

— О, треба вчити, треба собачих синів учити!

(Дальше буде).

З ДНЯ

ВАГА РЕЛІҐІЇ.

Ґубернатор Лімен недавно вислав до зібрання чотирьох соток рабінів і жидівських релігійних діячів привітний лист, у якім каже, що релігія є основою демократії. Там, де люди невіруючі, демократія пропадає.

Подібні думки висказували і протестантські та католицькі священики, зокрема нюйорський католицький священик Ґенон. Він теж говорив, що демократія має запевнені основи лиш у віруючій суспільності. Коли люди заперечують релігію, існування Бога і безсмертність душі, вони ступнево додумуються до того, що імпульси живої душі, яка рветься до сповнення своїх вічних, позагробових завдань, є речі другорядної ваги і їх можна здушувати. Починається тоді здушування тих душевних імпульсів, здушування свободи думки, вірувань, переконань. Безбожні деспоти згори накидають людям свої думки і переконання та силою заставляють їх у це вірити.

ПОГЛЯД ПРЕЗИДЕНТА.

До тих поглядів про релігію причиняється і президент Рузвелт. На анкету священика Дентона Ґерова, чого в нинішній порі американській молоді найбільше потрібно, він відповів так:

„Нічого кращого не може бути сьогодня для цього краю, як оживлення релігійного духа, оживлення, що захопилоб родини нації і потряслоб серцями чоловіків і жінок усіх вір, у напрямку поновного упевнення їх віри в Бога і їх відданости Його волі, задля себе самих і їхнього світу. Я сумніваюся, чи є де яка соціяльна, політична, або економічна проблема, яка не стопиласяб під вогнем такого духового пробудження”.

ДУХОВЕ ПРОБУДЖЕННЯ.

Справді глибокі слова висказав президент. І наша суспільність розвязалаб миттю свої основні спірні проблеми, якби в неї, вокрема в усіх тих, що стоять зпереду, було оте релігійне духове оживлення. Під вогнем того оживлення стопилисяб дійсно всі наші сварки і непорозуміння. Ми моглиб разом станути на шлях, що веде до помочи нашим поневоленим братам у старім краю.

Переживаємо важні хвилі. Міліони придавлених людей стогнуть у жорстокім ярмі окупантів, тисячі найкращих синів очікують у вязничних келіях черги, щоб з рук аґентів пекла, десь серед темної ночи, сконати. Очікуючи цеї сумної черги, вони певно в своїм серці засилають німе прохання до „братів в Америці”, „на вільній землі Вашинґтона”, щоб ті солідарно заступилися за них перед культурним світом. Конаючи, вони певно шлють нам привіт і свою віру, що ми тут нічого не занедбаємо.

ВІРА І ПАТРІОТИЗМ.

Ніде правди діти, але в українській суспільности в Америці отой релігійний дух, який міг би топити найтяжчі непорозуміння, таки добре занепав. Злоба, заздрість, скажена ненависть до рідного брата, а далі непогамована жадоба влади не допускають до того, щоб ми як слід вивязалися з того історичного завдання, яке накладає на нас наше положення. І не диво, що так є, коли трапляються такі провідні люди, що ще „чваняться” тим, що вони „не християни”. А без віри в Бога нема патріотизму. „Як можна пояснити патріотизм, коли відкинемо віру в Бога?” — питає священик Ґенон. Без віри в Бога людина подібна до корабля без керми і компасу. Вітер жене тим кораблем раз сюди, раз туди. Без віри в Бога людина пускається на хитру мудрацію, яка наперед доведе її до висновку, що все на світі пустяки. Опісля, впевнившися, що хоч на світі все пустяки, то жити треба, той безвірний чоловік підсвідомо, або й свідомо, починає все так розраховувати, так мудрувати і спекулювати, щоб для нього самого, для його особи, було добре. Ідеалізм, патріотизм і всякі інші благородні почування тоді буквально зникають.

ФАРИСЕЙСТВО.

Та не лише прилюдно чваняться деякі наші провідні одиниці, що вони „не християни”. Діється ще гірше. Діється й те, що інші провідники, ніби поставлені на сторожі релігії, піддержують безбожників, скрпляють їх авторитет і посередньо самі поширяють цей трійливий безбожницький дух. Робота останніх уже цілком пантеличить широкий загал, змішуючи в його думці докупи всі моральні вартості. Серед таких відносин уже тяжко вгадати, що добре, а що зле, що релігійне, а що безбожницьке, що ідеалістичне, а що матеріялістичне, що патріотичне, а що фарисейське.

Серед таких обставин процвітає злоба, підступ, зарозумілість, себелюбство, які ділять націю на табори. Вслід за тим виростають суперечності, які годі розвязати. Бо нема релігійного вогню, який це все перетопив би.

НЕ ЗРОЗУМІЄ ДОБРЕ
ТЕПЕРІШНИХ ПОДІЙ
В УКРАЇНІ
И В СВІТІ ТОЙ, ХТО НЕ
ПРОЧИТАЄ КНИЖКИ
МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ
1914: РІК ГРОЗИ І НАДІЙ
Автор показує, як український народ активно й збройно вступив на арену світових подій.
ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.
"SVOBODA"
81-83 GRAND STREET,
P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

Амбіція!

— Як лише побачив мене, зловив за ковнір, випхав на коридор, дав копняка і скинув зо сходів.

— А ти що йому на це сказав?

— Я? Нічого. Чейже від року не говоримо з собою.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ТРОЙ, Н. Й.

Вияснення.

Обіжджаючи наші громади в ціли приєднування для У. Н. Союзу нових членів, завитав я був недавно й до української громади в Трой, Н. Й. Про це помістив я коротку замітку в своїм звіті, що був проголошений у „Свободі” з 13. березня б. р. Тому, що з боку уряду бр. св. Николая піднесено заміти того роду, що я написав, що в тройській громаді є тертя та що в тройських українців погас вогонь любови до своїх рідних організацій, заявляю наступне:

Мені дуже прикро, що мої короткі завваги дали притоку до того, чого я собі ніяк не бажав. Бо не бажав я нікого вразити, а тим менше діткнути грмаду, чи відмовити їй патріотизму або того, що вона зробила чи робить на народньому полі. Колиж хто розуміє висказані мною в ґазеті слова як удар, звернений у громаду, то отсим прилюдно заявляю, що це не було в мене на думці.

А. Маланчук.

—o—

БРИДЖПОРТ, КОНН.

Свято Шевченка.

Українська громада в Бриджпорті відсвяткувала в березні цього року Стято Шевченка. Вона що року вшановує святом нашого національного ґенія і мученика так, як це позволяють їй місцеві сили. Треба замітити, що цього року те свято мало особливо торжественний характер. Передівсім прибули на нього всі українські громадяни і громадянки, які лише могли прибути. Ніхто не ховався по хатах. Також по обличчях людей видно було, що вони з великою увагою відносяться до того свята. Дуже гарно і з чуттям виконував хор свої точки. Ціла програма випала дуже добре. Видно було, що учасники програми мають на увазі не себе показти, тільки як слід вшанувати нашого поета Тараса Шевченка. Гарного настрою додавала приявність нашої молоді. Одним словом, свято цьогорічне випало в нас дуже гарно і громада внаслідок того скріплена на дусі та береться до інших завдань у народній роботі.

Учасник.

—o—

ЙОНҐСТАВН, О.

Шевченківське свято.

В неділю, 17 березня ц. р., заходом Комітету Злучених Орґанізацій відбувся в У. Н. Домі при 525 Райен ев. концерт у честь 126-тих роковин уродин Тараса Шевченка. На концерт прибуло чимало людей, місцевих і позамісцевих; було коло 600 усіх осіб.

Концертову прораму відкрив предсідник Злучених Орґанізацій, п. Іван Павловський, і з своїй промові розказав про життя Тараса Шевченка та його кличі, які все прямували до того, щоб завести в нашім народі згоду і єдність. Ті кличі і нині на часі, бо саме нині нам братества та єдности більше потрібно, ніж колинебудь передтим.

Наступили концертові точки. Коли піднеслася куртина, перед глядачами розкрився чудовий образ: два місцеві хори „Боян” і „Бандурист”, яких хористи були одягнені в гарні українські строї, стояли на сцені, немов маковий цвіт. Зпереду був портрет Тараса Шевченка, удекорований синьо-жовтими цвітами і вишивками та освітлений електричним світлом. Оба хори відспівали разом „Заповіт” Шевченка, а опісля вони співали свої пісні окремо.

Святочні промови виголосили: о. Іван Забава і о. С. Мусійчук. Бесідники точно вияснили життя Шевченка, чим він був і що зробив для українського народу. Анґлійською мовою говорили: професорка панна Маріянна Ґіль і Дмитро Федина. Всі бесідники дістали рясні оплески за свої промови. Деклямації виголосили молоді дівчата: Ю. Темник, О. Смеречинська, Настуня Пашович і Степанія Яворська. Панна О. Мусійчук відспівала дві пісні до слів Т. Шевченка. Найкращою точкою концерту був чоловічий хор, зложений з хористів обох хорів, з сольом Івана Панька і деклямацією В. Сильчака. Диригував проф. Антін Коут.

Далі о. Забава забрав іще раз голос і закликав приявних, щоби помогли українським збігцям жертвами. Збірка принесла $32.06, які вислано через Обєднання на призначену ціль. Публики було багато, а збірка була мала. Мабуть тому, що присутні ще не зрозуміли як слід нинішнього положення, що тепер також потрібні збірки на загально народню роботу, не менше як колись, коли можна було слати гроші впрост на якісь українські інституції. Та є надія, що наша місцева громада покаже себе краще в часі „українського дня”, який ми готуємо на 9 червня ц. р.

При кінці програми голова Злучених Орґанізацій, п. Іван Павловський, подякував присутнім за участь, а бесідникам і хористам за виконання програми. Оба хори знов заспівали разом „Ще не вмерла Україна” і на тім закінчено концерт.

Зложили по $1: о. І. Забава, М. Юростовська, Т. Періг, І. Павловський; по 50 ц.: М. Тиц, М. Бойко, Т. Нановський, К. Любинська, І. Кріль, І. Кравець, С. Когут, А. Виблій, Н. Юростовський, Н. Олинчак, Т. Цабаняк, К. Яслик, Г. Сухар, М. Фецик, І. Іванчук, Н. Нановський, Д. Темник, А. Мутулинська, І. Гармич, С. Ворожбит, В. Дубас, С. Заміщак, Платок; по 25 ц.: Ю. Філь, А. Морошко, П. Ліщак, І. Марунчак, М. Кримінь, Е. Вітишин, Д. Діль, М. Заяць, Т. Войтик, М. Середницький, Л. Мазур, М. Стахура; В. Темник, І. Максимич, П. Заміщак, І. Багній, Ю. Олійник, М. Мулинський, С. Іванкевич, Т. Роган, В. Білан, Ю. Олійник, А. Доровська, І. Короницький, В. Лукашевич, Д. Васько, М. Бурий, М. Цабаняк, Н. Санагурський, М. Ткачишин, Р. Юрчик, І. Панько, Н. Кіхтан, М. Сухар, О. Оренич; решта дрібними. Вислано до Обєднання на призначену ціль $32.

ЗА УРЯД ЗЛ. ТОВ.:

Іван Павловський, голова; **Т. Періг,** касієр; **В. Середницький,** секретар.

ЩО ШЕРЕПИСУВАЧ ЗНАЙШОВ.

Переписному вичислювачені прийшлося попрацювати в цій родині, Данила Боса, 41-літнього робітника в Блю Айленді, Ілінойс, котрий має 15 дітей у віці від 1 до 24 років. На світлині з урядником говорить 40-літня пані Бос. На світлині нема одної дитини.

НА РІЖНІ ТЕМИ

В американських ґазетах появилося цими днями оголошення книжки Мортимера Адлера: „Як читати книжку”, про котру вже писалося в цій рубриці. Сказано в оголошенні, що за три останні тижні продано цеї книжки 24,831 примірник.

Побачивши це голошення, я став рахувати: коли 130 міліонів людей в Америці купили цеї книжки 25,000 примірників, то видно на кожних 5,200 людей випадає один покупець цеї книжки. Якби таке саме було й серед українців в Америці, а їх, як кажуть, є з дітьми принаймні 750,000, то серед них мало би бути за останні три тижні 144 покупці цеї книжки.

ДО ПАЮ НЕ ЙДЕМО.

Очевидно, це є абсурдний висновок: між українською іміґрацією зовсім певно нема стільки людей, що купилиб цю книжку.

Мабуть не буде занадто оптимістично сказати, що серед української іміґрації нема навіть одної десятої того числа, що випадалоб на них за рахунком пересічности.

СВІЙ ДО СВОГО?

Побачивши абсурдність примінювання мірил з інших народів до нашого, я пробував примінити тоді це мірило до нашої іміґрації інакше.

Коли американці купили одної книжки стільки примірників, а десяток тисяч інших родів книжок купили рівночасно попри це, то чи знайшлася в українській іміґрації хочби одна книжка, українська книжка, очевидно, котра би за той час зискала стільки покупців, скільки розмірно зискала одна американська, й то далеко ще не найпочетніша книжка?

Люди, що займаються продажем книжок, мабуть признають, що нема ні одної української книжки, котра за останні три тижні знайшлаб серед української іміґрації 144 покупців.

КНИЖКА І ДЕРЖАВА.

Колиж так є, коли ми не купуємо книжок, як купують інші культурні народи, то чи не пораб спитатися, коли ми себе часто з дотинками так питаємо, чому ми не маємо держави, як мають інші культурні народи.

Чому ми так нарікаємо на те, що держави не маємо, як інші культурні народи, коли ми не робимо того, що роблять інші культурні народи, наприклад, не читаємо книжок?

Проти цього міг би хтось сказати: хібаж між читанням книжок і державною самостійностю є якийсь звязок?

І справді: чи є такий звязок, чи нема? Чи лекше здобути державність народові, що читає книжки, чи народові, що або читати не вміє, або читати вміє, але не читає?

КНИЖКА ЯК ШКОЛА.

Згадана книжка „Як читати книжку” має ще підзаголовок: Штука дістати ширшу освіту.

Як стверджують книгарні, цей підзаголовок зискав для книжки багато покупців. Видно, багато людей хочуть дістати з книжок ширшу освіту.

Як наші люди не купують книжок, то це можна вважати знаком, що вони не хочуть дістати ширшої освіти.

ВІД ЧОГО НАЗВА?

Запитує один читач, чому німецька книжка документів називається „білою книгою”.

Як видно з кореспонденцій, поміщених в американських ґазетах, подібні питання повставали в умах думаючих американців.

Отже свої урядові збірки документів кожний край називає книжкою якогось коліру. І ось маємо книги: білі, жовті, сині. Коли книжка називається Білою Книгою, або Жовтою Книгою, то можемо догадуватися, що це збірка документів якогось уряду.

Звичайно кожний уряд уживає інакшого коліру й через те вже по назві книжки можна пізнати, котрої держави це документи. Італія вживає зеленого, Еспанія червоного, Китай жовтого, Японія сірого, Франція жовтого.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ВПРОВАДЖУЮТЬ ГОРІВКУ ВИЛСОНА ДО СТЕЙТУ ТЕКСАС

Джов Берловиц, президент компанії „Ейджекс Ликер” з Гюстону, Тексас, підписав 25. березня замовлення на першу висилку горівки Вилсона до стейту Тексас. Від кількох місяців велися переговори між Бравні Винтнерс Ко. у Ню Йорку й Берловицом за те, щоби Берловиц став дистрибутором продуктів Вилсона в тому стейті. Переговори остаточно закінчено угодою.

Урядники підприємства „Ейджекс Ликер” заявляють, що вони зовсім певні, що горівка Вилсон добуде собі вже в короткому часі найбільше число покупок у цілому стейті Тексас. „Я родився в Вако”, каже Берловиц, „і жив у тому стейті ціле своє життя. Горівка Вилсона була така популярна в Ню Йорку, — і просто на цілому сході, — через довгі роки, і це одинокий рід горівки, який я хотів би завести в своїм стейті. Я дуже радий з того, що моя компанія буде тепер поширяти цю горівку по стейті Тексас”.

Справжнє підписання першого замовлення на цю горівку відбулося в нюйорській канцелярії підприємства „Бравні Винтерс Ко.” Урядовці кажуть, що за який тиждень уже виїде зо сходу до Тексасу перший вагон, повний горівки Вилсона. „Це буде”, каже Берловиц, „Найщасливіша хвиля в моїм житті як бизнесмена”.

ІВАН ФИЛИПЧАК
відомий автор оповідань з української історії малює в повісті
ДМИТРО ДЕДЬКО
боротьбу за вдержання Галицько-Волинської Держави проти посягань загребущих сусідів: поляків і мадярів.
„Герой повісти, боярин Дмитро Дедько — це історична особа. Завдяки йому українська князівська держава простояла ще довгі роки. Хто хоче пізнати геройські зусилля цеї великої постаті української історії, най прочитає повість Филипчака „Дмитро Дедько”.
Ціна 50 центів.
Замовляйте:
"Svoboda"
P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

КУПОН НА ЗАМОВЛЕННЯ
ВЕЛИКОДНИХ КАРТОК
Засилаю ____ дол. ____ центів { Моні ордером / Почтовими марками
за що прошу вислати мені:
________ книжкових карток з віршами (5 ц. штука, 6 за 25 ц.)
________ карток українського стилю зо сценами з українських великодніх звичаїв (5 ц. штука).
"SVOBODA"
P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ КАЗКИ
Це вибір найкращих українських казок зо славної збірки українського збирача народньої творчости
ІВАНА РУДЧЕНКА
Має отсі перлини української казочної літератури:
1. Рись-мати
2. Брат і сестра в лісі
3. Попович Ясат
4. Летючий корабель
5. Царівна-жаба
6. Про царенка Ивана та чортову дочку.
7. Убогий та багатий і дівка-чорнявка
8. Безщасний Данило й розумна жінка
9. Правда та Неправда
10. Гордий цар

Зо 42 ілюстраціями артиста Юрія Магалевського.
ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.
"SVOBODA,"
83 GRAND ST., (P. O. BOX 346), JERSEY CITY, N. J.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Збори Центрального Комітету.

Збори Центрального Комітету відділів У. Н. Союзу відбулися в суботу, 8. березня ц. р., в Українській Хаті в Гемтремк. Зборами проводив предсідник комітету, В. Дідик. Першою точкою була справа Союзового Дня. Постановлено, що так, як попередніх років, так і тепер відбудеться Союзовий День у городі Скули, в Бродвей Парку, дня 7. липня, на якім будуть промови, спортові змагання й інші атракції. Тому було б бажаним, щоб усі Союзові відділи й інші народні організації здержалися в той день від усяких інших підприємств. Чистий дохід із Союзового Дня піде на найважніші українські цілі.

Другою точкою нарад була справа організування нових членів до У. Н. Союзу. В тій справі забирали слово майже всі приявні делегати і висказували свої думки, яким способом можна би приєднати якнайбільше нових членів до У. Н. Союзу. Всі погодувались з тим, що нам у Дітройті потрібно сталого організатора, так як вже мають інші міста. Такі організатори можуть посвятити більше часу на організування і приєднування таких членів, яких не можуть приєднати відділові урядники. По довшій дискусії припоручено головному радному В. Дідикові, щоб справу організатора порушив на річнім засіданні головного уряду У. Н. Союзу.

Збори висказали бажання, щоб усі Союзові відділи брали участь у роботі комітету. Бо так, як тепер є, то лише сім відділів беруть участь і цікавляться роботою Центрального Комітету, а решта стоїть на боці. Комітет у минулім році зумів зробити поверх $200 чистого доходу і з тої суми видав $150 на народні цілі, а саме: на Народний Дім у Дітройті $50, на українські школи при парохіях $20, на вищу школу в Стемфорд, Конн., $20, на мандолінову орхестру $20; по $10 на: укр. народний дім і Укр. Хату, за салю на збори. Решта в сумі $56.56 лишилась у касі на наступний рік. Цей рік повинен під оглядом нашої активности бути видатніший, ніж усі дотеперішні роки.

При кінці подаємо до відома всіх урядників відділів У. Н. Союзу в Дітройт, Гемтремк і Віндзор, Онт., що загальні збори всіх урядників і делегатів відбудуться в суботу, 6. квітня, в год. 8. вечором, в Українськім Народнім Домі при Мартин вул. На тих зборах гол. контрольор д-р А. Кібзей і гол. радний В. Дідик здадуть звіти з перебігу з річного засідання головного уряду У. Н. Союзу. Тому просимо, щоб усі урядники і делегати явились точно в означений час.

Дмитро Дубрівський,
рекорд. секретар Центр. Ком. У. Н. С.

МИЛВИЛ, Н. ДЖ.

Організаційні збори.

Як було проголошено в „Свободі", заходом двох відділів У. Н. С. в Милвил, і відділів з Вудбайн та Вилиємставн, відбулись у неділю, 31. березня ц. р., масові організаційні збори, на які прибуло чимало людей, членів і нечленів. На переведення тих зборів вибрано Ст. Чопика, з відділу 347, як голову і А. Романюка з від. 331 та А. Аркатина з 307 від. у Вилиємставні, як секретарів. Голова, представивши приявним ціль зборів, попросив до слова приявного п. Василя Загаєвича, організатора У. Н. Союзу.

Пан Загаєвич у своїм двогодинним рефераті вияснив приявним повчально ті ріжниці, які існують у грамотах У. Н. Союзу та деяких інших асекураційних організацій. Бесідник документально доказав, що грамоти У. Н. Союзу є одні з найкращих. А коли в дечому члени більше платять до вкладок У. Н. Союзу, то за ті малі додатки вони з другого боку дістають стільки добродійств, що це вповні виплачується. Кожний, що не належить до У. Н. Союзу, в першу чергу сам собі найбільше шкодить, бо він за малою оплатою тих корестей, що випливають з членства У. Н. Союзу, собі відмовляє. Його промова була надзвичайно переконлива, якої наші Союзовці тут іще не чули. Тому та промова залишила за собою тревалі наслідки. Зараз по ній деякі старі союзовці повписували до У. Н. Союзу свою молодь. О. Минько вписав 2, В. Горій 1, С. Мудрий 5, К. Парапич 4, С. Потен 4, В. Церковник 8, П. Блосницька 2, І. Гартала дружину, В. Колісник 4, Е. Лябяк 3, С. Мусій 4, А. Вонисько 1, А. Кубик 3, А. Антонічук 4, І. Панчишин 3, І. Романюк 3, В. Матолич дружину, сина і дочку.

Громада відразу взялася серіозно до праці і члени чотирьох відділів вибрали „Центральну Раду Союзового Комітету" на цілий Савт Ню Джерзі, особливо для Вудбайну, Милвилу, Вайнленду, Бриджтону і Вилиємставну. До ради входять: І. Найда, предсідник; С. Чопик, заст.; секретарі: Т. Ковальський і М. Романюк; касієр — І. Аркатин з Вилиємставну. Крім цих урядників ще одноголосно вибрано всіх урядників відділів і 3 делегатів з останньої конвенції: Г. Тимчій, Г. Замойський, і Г. Гульда з Вилиємставну.

Ціль цеї Ради є продовжувати кампанію за нових членів, головно зпосеред молоді; влаштувати цього року в нашій околиці величаве перше Союзове Свято; відсвяткувати 30-літню річницю збудування тут першої української фармерської оселі й поробити старання, щоб найскорше поставити памятник на тутешній вулиці Шевченка, в честь безсмертного поета. Щоб інші Союзовці знали, що ми можемо нашими мозольними руками зробити. А також, щоб у скорім часі створити новий молодечий відділ ім. Тараса Шевченка, який мав би з сотку молодих членів. Що ці завдання не є понад наші сили, можуть посвідчити і ті два гарні доми, які ми збудували, а також дві церкви: на полудневій і на північній оселі Милвил.

За Раду Центрального Союзового Комітету: **І. Найда,** предс.; **С. Чопик,** заст.; **Т. Ковальський і М. Романюк,** секретарі; **І. Аркатин,** касієр.

За Масові Союзові Збори: **С. Чопик,** голова; **А. Романюк,** секретар.

РОБІТЬ КРАЩУ КАВУ
ДОДАЙТЕ ложочку ЦИКОРІЇ ФРАНКА до кавника або перколятора для додання каві НІЖНІЩОГО СМАКУ й НЕЗРІВНЯНОГО АРОМАТУ.
Американський Продукт.

ДО НАБУТТЯ в добрих гросерних та складах кави
HEINR. FRANCK SONS, Inc.
FLUSHING, N.Y.

ТЕЖ СПОСІБ РОЗГОЛОСУ.

Заряд вистави в Сан Франсіско заповідає цею світлиною відкриття своєї вистави в 1940. році.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Тов. Вільних Козаків, від. 316., відбудуться в четвер, 11. квітня, в У. Н. Домі, 831 Джозеф Ев., в годині 8. ввечір. Проситься всіх членів прибути на означений час, як рівнож не забувати за свої місячні вкладки. — П. Ковтун, гол.; Д. Скорохода, кас.; В. Іванців, секр.

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

КОГОЗ, Н. Й.

На інформаційну акцію.

Пересилаю $5 через Обєднання на найпотрібнішу, на мою думку, ціль під теперішню хвилю — на інформаційне бюро у Вашингтоні. Я думаю, що ми, українці, повинні ту справу поважно піддержати. Також повинні ми всі піддержати наш один всеукраїнський конгрес і вислати на нього делегатів. Щоб не було, як дотепер, тертя та непорозуміння серед нас, дітей одної неньки України. Всі одним фронтом проти гнобителів українського народу. А датки таки даваймо, бо без того нічого не вдіємо.

М. Процак.

ФОРЕСТ ГИЛС, Н. Й.

На українського журналіста.

Гром. Михайло Гайворонський переслав через Обєднання від себе $10 з призначенням на одного українського журналіста.

ОРЕНДЖ, КОНН.

На підготову конгресу.

Пані Анна Зборівська переслала від себе до Обєднання $10 на ціль підготови конгресу.

ДОЗВІЛ НА ЛОВЛЕННЯ БОБРІВ НА ПІВНОЧІ ПРОВІНЦІЇ

На підставі постанови міністерського розпорядку, оголошеного в „Алберта Газет", цеї весни буде дозволене ловлення бобрів у північній частині провінції. Сезон ловлення бобрів розпічнеться 1. квітня, а закінчиться 1. травня. Ловлення бобрів в капкани буде дозволене лише на півнач від 96 тавнишу, себто на північ від МкМорей. Ті, що постарались про дозволи на ловлення бобрів перед 31-шим грудня 1939 р., будуть могти зловити в часі цілого сезону 10 бобрів.

„РАДІЮЮТЬ" ЛИЦЕ ДЛЯ КРАСИ

Вже й радіо жінки використовують для побільшування своєї краси. Недавно придумали винахідники у Злучених Державах таку маску, що коли її жінка заложить собі на лице, радіові дрожання входять у шкіру лиця, розрухують її і так поліпшують вигляд. Таких приладів уживають покищо найбільше в стейті Каліфорнія.

НАДІЙНІ
На що організацію можна сміло надіятися, бо вона має певне знання, здобуте довголітнім досвідом на службі тутешньої громади серед найвибагливіших родин.
Ці роки досвіду не змарнувались; вони послужили на вдосконалення нашої організації і витиснули на ній знак довгих років.
STEPHEN J. JEWUSIAK & SON
FUNERAL DIRECTORS
77 Morris St., Jersey City — 34 E. 25th St., Bayonne
Phone: Bergen 4-5989 — Phone: Bayonne 3-0540

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У неділю, 7. квітня 1940, помер у шпиталі Рузвелта в Меточен, Н. Дж., член від 155. У. Н. Союзу в Перт Амбой, Н. Дж.,

ВАСИЛЬ ЯРИЧЕВСЬКИЙ.

Походив зо села Бабинці, пов. Рогатин, Зах. Україна. Мав при смерті 51 літ.

Полишив жінку Софію й брата Андрія, секретаря відділу 155, як також і замужну дочку Марію Кушнір, брата Івана й сестру Катерину в краю.

Похорон відбудеться в середу, 10. квітня, в 9:00 год. рано з похоронного заведення С. Кані, 433 Стейт Улиця, в Перт Амбой, Н. Дж., до Укр. Церкви св. Димтрія в Картерет, Н. Дж., а звідтам на цвинтар Кловер Ліф Меморіял Парк у Вудбайн, Н. Дж.

В. Й. П.!

По тяжкій недузі помер в шпитали св. Вінцентія в Ню Йорку дня 7. квітня 1940. року проживши 51 рік

ВОЛОДИМИР ВЕЛИЧКО.

Полишив жену Марію, сина Казимира й доньку Ольгу, замужну, й зятя Сиска.

Покійний походив з містечка Букачівці, повіт Рогатин.

Похорон відбудеться в середу, 10. квітня, в годині 9. рано, з похоронного заведення, 455 Вест 43 ул. Тлінні останки будуть перевезені до церкви св. Юрія, де відслужиться Служба Божа за упокій блаженної памяти Володимира Величка.

Проситься знайомих прибути на сумний обряд.

Жена й діти.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12. Вечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НАЙДУТЬ ЗАНЯТТЯ

Самотна 51-літна вдова пошукує старшого чоловіка (не більше 60 літ) до господарства на малій фармі. Голоситись листовно до:

ANNA KOREIBA,
Box 76 Campau, Port Huron, Mich.

SAMUEL P. KANAI
Український ПОГРЕБНИК
Цілий похорон навіть за $150
433 State St., PERTH AMBOY, N.J.
Phone: P. A. 4-4646

УВАГА
ФІЛЯДЕЛЬФІЯ І ОКОЛИЦЯ
ІВАН ГАСИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Похорони по ціні так низькій як $150.
Модерна обстанова. Обслуга чесна й щира. Через телефон ми немовби сусідами

Office Address:
JOHN HASYN
Undertaker & Embalmer
3948 N. SMEDLEY STREET,
SAGamore 3563 PHILA., PENNA.

МИРОН ЛИТВИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без ріжниці як далеко поза Нюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга щира і чесна. — Office:
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребами по ціні так низькій як $150.
Обслуга найкраща.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as $150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Melrose 5-6577

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

(134)

Тарзан бистрим зором оглянув положення. Воно не подобалось йому: зпереду заступили їм тепер дорогу узброєні торці! Ззаду далі гнався за ними інший відділ торців. Довкруги торці. Зараз вони попадуть їм у руки і тоді буде кінець їхнім надіям. Тарзан рішився щось робити: він закликав на слонів, щоби повернули в бік.

Сховавшись на хвилю за углом вулиці, Тарзан миттю зіскочив з карку слона і звелів своїм товаришам те саме зробити. Перед ними видніли двері якогось дому. Тарзан звелів утікати до середини. „Але там можуть бути торці, а ми цілком без зброї", заговорив Калюк. Проте він робив те, що говорив Тарзан.

„Краще звести боротьбу з кількома, що можуть бути в середині, ніж з цілою армією торців", завважив у бігу Тарзан. Справді, вони мусіли тим зарискувати. На їх щастя, в хаті не знайшли нікого. Мешканці правдоподібно всі вийшли на площу, щоби приглядатись до видовища, приготованого королевою.

Будинок виглядає досить гарно. Тут мусів жити якийсь багач. З долішньої кімнати вели сходи нагору. Виглядає, що ми попали в добре місце на сховок", завважив Пері. Та ще він не скінчив своїх слів, коли внизу роздався стукіт багатьох ніг. Далі заскрипіли двері і роздались голоси торських вояків.